

კონსტანტინოს კავათისი

ლექსები

ქალაქი

თქვი: „ავდგები და წავალ, სხვა გზას, სხვა ზღვას მოვნახავ,
როგორ ვერ ვპოვებ ამ ქალაქზე უკეთეს ქალაქს?!
აქ მცდელობები ამაოა, რაღაც წყევლა მოსდევს ამ ალაგს,
აქ ჩემს გულს, ვით მკვდარს, არ ასცდება ცოცხლად დამარხვა
და ეს მარაზში გონებასაც თავბრუს დაახვევს,
რადგანაც ყველგან, სადამდეც კი მივაწვდენ მზერას,
ჩემი ცხოვრების მხოლოდ შავ-ბნელ ნანგრევებს ვზვერავ –
აქ, სად ამდენი წელი ვფანტე, ვმარხე, მოვახმე.“

ახალ ადგილებს ვერსად ჰპოვებ, ვერც ზღვებს მონახავ,
რადგან ვერასდროს ვერ დააღწევს თავს შენ ამ ქალაქს,
იმავე გზებით დაბრუნდები, წააწყდები ისევ იმ ალაგს,
იმავე სახლებს შეეზრდება შენი ჭალარა,
მუდამ ამ ქალაქს ჩამოაღწევ, სხვა იმედი შენთვის არ არის,
არ არსებობს სხვა გზა, სხვა ზღვა და სხვა სანახი,
რადგან სიცოცხლის ყვავილები, აქ რომ ჩამარხე,
მთელი სამყაროს ადგილთათვის უკვე მოახმე.

ბარბაროსების მოლოდინში

– რას ველოდებით აგორაზე თავმოყრილები?
რას და დღეს უნდა შემოვიდნენ ბარბაროსები.

– სენატი რაღას ელის, ასე უქმად რადაა?
კანონებს რატომ არავინ წერს? რას უზიან სენატორები?
რას და დღეს მოვლენ, დღეს შემოვლენ ბარბაროსები.
სენატორებმა აწი რაღა კანონები უნდა მიიღონ?!
ჰა, სადაცაა შემოვლენ და კანონებსაც მიიღებენ ბარბაროსები.

– დილა სისხამზე რად ამდგარა იმპერატორი,
ქალაქის მთავარ კარიბჭესთან დაუდგამს ტახტი,
მედიდურად მოურგია თავზე გვირგვინი?
რად და დღეს მოვლენ, დღეს შემოვლენ ბარბაროსები,
იმპერატორიც მათ მთავარს ელის, სათანადო პატივით რომ
მიიღოს და პერგამენტიც მასვე გადასცეს,
რომელიც ახლა ხელთ უპყრია –
სახელებით და წოდებებით რომ არის სავსე.

და ჩვენს ორ კონსულს ან პრეტორებს რაღა აღეღვებთ?
რად გამოსულან დღეს წითელი, ამოქარგული ტოგებით
და აქ რას უდგანან?
რისთვის აუსხამთ ამეთვისტოთი მოჭედილი სამაჯურები
ან მოელვარე ზურმუხტებით სავსე ბეჭდები?
ანდა ვერცხლით და ბაჯაღლოთი მოოჭვილი
კვერთხები ხელთ რატომ უპყრიათ?
რატომ და მოვლენ, დღეს შემოვლენ ბარბაროსები.
ბრწყინვალემა კი ბარბაროსებს თვალს დაუბრმავებს.

– ორატორები სად არიან? რატომ არ ჩანან?
 რად ღალატობენ ძველ ჩვევას და არ ამბობენ საკუთარ
 სათქმელს?
 იმად, რომ მოვლენ, დღეს შემოვლენ ბარბაროსები.
 მათ კი სმაგთ სიტყვით გამოსვლა და ენამჭევრობა.

– ასე უეცრად რად მოიცვა შფოთმა ყოველი?
 რად აირია ყველაფერი (როგორი კუმტი სახე აქვს ყველას)?
 ან ქუჩები და მოედნები უცებ რატომ დაცარიელდა?
 ჩაფიქრებულმა ხალხმა რატომ მიაშურა საკუთარ სახლებს?

რად და, დაღამდა. დაღამდა და არ მოვიდნენ ბარბაროსები.
 ვიღაცები კი საზღვრებიდან უკან დაბრუნდნენ
 და ამბობენ რომ არსად არიან,
 უკვე აღარც არსებობენ ბარბაროსები.

ახლა რაღა ვქნათ? ბარბაროსთა გარეშე ნეტავ რა უნდა ვქნათ?
 ისინი იყვნენ ჩვენთვის ხსნა და ბოლო იმედი.

მეორე ოდისეა

Dante, Inferno, Canto XXVI
Tennyson, «Ulysses»

მეორე, დიდი ოდისეა,
 იქნებ პირველზეც დიდებული. მაგრამ ვაი, რომ
 ახლა უკვე ჰომეროსის გარეშე და უჰექსამეტროდ.

პატარა იყო მისთვის სასახლე მშობლიური,
 პატარა იყო მისთვის ქალაქი მშობლიური,
 პატარა იყო მთელი ითაკა.

ტელემაქეს სიყვარულიც და
 ერთგულებაც პენელოპესი,
 მამამისის სიბერეცა და მისი ძველი ამხანაგებიც,
 მისი ხალხის თავგანწირვა და
 საკუთარ სახლში მოსვენების ბედნიერებაც
 სიხარულის სხივებად მისწვდნენ
 ზღვითმოგზაურის გულს და
 ასევე სხივებივით გაუჩინარდნენ.

და ზღვის წყურვილმა გაიღვიძა მასში,
 შეზიზღდა ხმელეთის ჰავა.
 ჰესპერიის მოჩვენებები
 ძილს უფრთხოვდნენ ღამდამოხით და
 მოგზაურობის მონატრებამ შეიპყრო იგი,
 უთენია გამგზავრებათა მონატრებამ -
 პირველად ხილვის სიხარულით სავსე
 უცხო ნავსადგურთაკენ.

და ტელემაქეს სიყვარულიც და
 ერთგულებაც პენელოპესი
 და მამამისის სიბერეც და
 თავისი ძველი მეგობრებიც და
 თავისი ხალხის თავგანწირვაც და
 მშვიდობაც და მშობლიურ სახლში სულის მოთქმაც

მოზეზრდა და
ადგა, წავიდა.

როცა ითაკის ნაპირები თვალს მიეფარნენ
და სწრაფი ცურვით გაეშურა დასავლეთისკენ -
იბერიისა თუ ჰერაკლეს სვეტებისაკენ -
აქაველთა ყველა ზღვისგან შორს -
იგრძნო, რომ ისევ ცოცხალია,
რომ ყოველგვარი ნაცნობისა და მშობლიურის
ბორკილები მოიშორა და
შვებით ცივად ამოისუნთქა
ბედსმინდობილმა მისმა გულმაც -
სიყვარულისგან სრულად დაცლილმა.

Che fece il gran rifiuto

ზოგიერთ ჩვენგანს დაუდგება ხოლმე დღე, როცა
მოუწევს მტკიცე კი თქვას, ანდა თქვას მტკიცე არა.
მაშინვე იჩენს თავს, კის გზებით ვინც კი იარა -
ამოთქვამს უკვე მომწიფებულ კის და არც მოცდა
არა სჭირდება პატივისთვის, არც დიდი გარჯა.
არას მთქმელი კი არასოდეს ნანობს, კვლავ არას
იტყოდა, მისთვის რომ ეკითხათ, თუმცა ეს არა
- მართალი არა მერე მთელი ცხოვრება ტანჯავს.

სასოწარკვეთისას

ის საბოლოოდ დაკარგა და ახლა ყოველი
ახალი სატრფოს ტუჩებზე მის ტუჩებს დაემებს.
და ცდილობს ყველა საყვარელში, ყველას ქცევაში
ჩაიკარგოს და დაიჯეროს, რომ
თითოეული მათგანი სწორედ ის ყმაწვილია,
რომელიც მას საკუთარ თავს ნებით აძლევდა.
ის საბოლოოდ დაკარგა ისე, თითქოს არასდროს არსებულა,
რადგანაც სურდა – მანვე უთხრა – სურდა თავი გადაერჩინა
ამ ბინძური და ავადმყოფური ჟინისაგან,
ამ წყეული და სამარცხვინო ტკბობისაგან,
თქვა – კარგა ხნის წინ უნდა მეხსნა შენგან თავიო.
ის საბოლოოდ დაკარგა ისე, თითქოს არც კი უარსებია.
და ახლა ოდენ წარმოსახვით, მოჩვენებებით ცდილობს,
რომ ყველა სხვა ყმაწვილის ტუჩებში მისი ტუჩები ჰპოვოს,
ცდილობს მასთან სიყვარული ისევ შეიგრძნოს.

თეთრი, ლამაზი ყვავილები, როგორც შეშვენის

ყავახანაში, სადაც ერთად დადიოდნენ, მარტო შევიდა. –
აქ სამი თვის წინ, მეგობარმა ასე უთხრა:
„გროშიც კი არ გვაქვს,
ორი ლატაკი ყმაწვილი ვართ –
იაფფასიან ადგილებში მოხეტიალე.
და პირდაპირვე გეუბნები – აწი შენთან ველარ ვიქნები,
იცოდე, რომ ახლა სხვისი ვარ.“

ის სხვა ორ მდიდრულ პიჯაკსა და
 აბრეშუმის ცხვირსახოცებს დაჰპირებია.
 მან კი მთელი სამყარო შეძრა, ოცი ლირა რომ ეშოვნა და
 კვლავ მოეგო საყვარლის გული.
 და ისიც ისევ მასთან დაბრუნდა – უფრო იმ ოცი ლირის გამო,
 მაგრამ ასევე, მათი ძველი მეგობრობის თუ
 მათი ძველი სიყვარულის და
 მათ – ორს შორის არსებული ღრმა გრძნობის გამო.
 ის „სხვა“ კი ერთი ცრუპენტელა აღმოჩნდა, ნაღდი ნაბიჭვარი.
 მხოლოდ ერთი პიჯაკი მისცა და ისიც ძალით –
 ათი ათასი თხოვნის სანაცვლოდ.

მაგრამ მას ახლა აღარც პიჯაკი სჭირდება და
 არც აბრეშუმის ცხვირსახოცი,
 არც ოცი ლირა, არც ოცი გროში.

კვირას დაკრძალეს, კვირას – დილის ათ საათზე.
 კვირას დაკრძალეს: თითქმის მთელი კვირა გავიდა.

მან კი საყვარლის ღარიბ კუბოში
 კრძალვით ჩააწყო თეთრი, ლამაზი ყვავილები,
 მის მშვენებას და მის ოცდაორ წელს ვით შეშვენის.

და იმ საღამოს, სასიცოცხლო მნიშვნელობის საქმე ჰქონდა და
 ყავახანაში რომ შევიდა, იქ – სადაც ერთად დადიოდნენ,
 ყავახანაში, რომ შევიდა,
 დანად ჩაესო მის გულს ის ბნელი ყავახანა,
 სადაც ისინი დადიოდნენ.

ღმერთმა მიატოვა ანტონიუსი

თუკი უეცრად, შუალამის წყვილიაღში იგრძნო
 უხილავი მსველელობისა და
 მისი თანმხლები, საოცარი მუსიკის ხმები,
 ნუ დაიტირებ ბედს, რომელმაც გიმტყუნა და
 დიდ საქმეებს, რომლებიც წახდნენ
 და ცხოვრების დიდებულ გეგმებს, ერთიანად რომ
 გაგიცრუვდნენ;

ნუ მიეცემი

უსარგებლო მოთქმა-გოდებას.

და ისე, თითქოს დიდი ხანია მზადა ხარო,

ისე, როგორც მამაცს შეშვენის,

დაემშვიდობე,

საბოლოოდ დაემშვიდობე

ალექსანდრიას, რომელიც გტოვებს.

თუმც უპირველესყოვლისა, თავს ნუ მოიტყუებ,

ნუ იტყვი, რომ სიზმარი იყო,

რომ შესაძლოა, საკუთარმა სმენამ გიმტყუნა,

რომ შესაძლოა მოგეჩვენა:

ასეთ, ამო იმედებს თავს ნუ გაუყადრებ

და ისე, თითქოს დიდი ხანია მზადა ხარო,

ისე, როგორც მამაცს შეშვენის,

და ისე, როგორც შენ შეგშვენის, ვინც ამ ქალაქის ღირსად
 იქმენ,

მტკიცედ მიდი ფანჯარასთან,

მტკიცედ მიდი და მღელვარებით დაუგდე ყური,

არა მხდალთა ვედრებითა და საყვედურით,

მღელვარებით დაუგდე ყური, უკანასკნელ სიამემდე შეიტკბე
 იმ საიდუმლო მსვლელობისა და საოცარი მუსიკის ხმები
 და ისე, ვით მამაცს შეშვენის,
 დაემშვიდობე,
 საბოლოოდ დაემშვიდობე
 ალექსანდრიას, რომელსაც კარგავ.

უნდობლობა

*რა თქმა უნდა, ბევრი რამის გამო ვაქებთ ჰომეროსს, მაგრამ ამას
 ვერ შევუქებთ... და ვერც ესქილეს შევუქებთ, როდესაც თეტისს
 ათქმევინებს – აპოლონი მღეროდა ჩემს ქორწილშიო:
 „და დამპირდა, რომ დალოცვილი იქნებოდა ჩემი შვილი და
 ვერას ავნებდა სნეულება, ექნებოდა გრძელი სიცოცხლე
 და ყოველგვარი ღვთისწყალობა ალუთქვა მღერით,
 რამაც აღავსო სიხარულით ჩემი გული და
 მეც მეგონა, რომ მისნობაში გაწაფული ფოიბოსის ბაგეთაგან
 თქმული სიტყვები არასოდეს გაცრუვდებოდა.
 მაგრამ ის ვინაც, მპირდებოდა, ამას მღეროდა....
 სწორედ ისაა ჩემი ძის მკვლეელი“.¹*

პლატონი, სახელმწიფო, II

როდესაც თეტისსა და პელევსს ქორწილი ჰქონდათ,
 დიდებული, საქორწინო სუფრიდან უცებ
 აპოლონი წამოდგა, ახალშეუღლებულ წყვილს
 დაულოცა მათი კავშირის ნაყოფი და თქვა:

¹ ქართული ტექსტი მოხმობილია ბაჩანა ბრეგვაძის თარგმანიდან (თ. მ.).

„მას ვერასოდეს მიეკაროს სწეულება და ხანგრძლივი იყოს მისი სიცოცხლე“. თეტისი კი, განუზომელი სიხარულით აღივსო, რადგან მისნობებში გამოეცადა და აპოლონის სიტყვები შვილის უსაფრთხოებად მოეჩვენა. მერეც, როდესაც გაიზარდა აქილევსი და მისი მშვენიერება თესალიის დიდებად იქცა, თეტისს ახსოვდა ღმერთის სიტყვები. მაგრამ ერთ დღესაც მოხუცები მოვიდნენ და თან მოიყოლეს ცნობა ტროაში აქილევსის მოკვლის შესახებ. შემოიფლითა მეწამული კაბა თეტისმა, ჩამოიგლიჯა ბეჭდები და სამაჯურები და ძირს დაყარა. შუა გლოვაში გაახსენდა ძველი ამბავი და იკითხა: "რას აკეთებდა ამ დროს ბრძენი აპოლონი, სად ბრძანდებოდა ის პოეტი, ვინც სუფრებზე ენაწყლიანობს, სად დადიოდა იმ დროს მისანი, როცა ჩემს ძეს სიყმაწვილის ჟამს უმოწყალოდ კლავდნენ, სად იყო?" და უპასუხეს მოხუცებმა:

„თვით აპოლონი ჩამოვიდა ტროაში და აქილევსიც თავადვე მოკლა“.

ძველი ბერძენი და სირიელი ჯადოქრების რეცეპტების მიხედვით

და თქვა ესთეტმა: „რა ბალახები შევაზავო, ძველი ბერძენი და სირიელი ჯადოქრების რეცეპტების მიხედვით

როგორ შევეუროო მაგიური ბალახები, რომ
 თუნდაც ერთი დღით (მეტს თუ ვერ გასწვდა მისი ძალა)
 მხოლოდ ერთი დღით, სულ მცირე დროით დამიბრუნდეს
 ოცდასამი წლის ჩემი თავი და მეგობარი ბიჭი, ისიც ოცდაორი
 წლის –
 მისი მშვენება და სიყვარული.

„რა ნაზავი დავამზადო ძველი ბერძენი და სირიელი
 ჯადოქრების
 რეცეპტებიდან, საიმისოდ რომ დაბრუნებულმა ამ წარსულმა
 თან მოიყოლოს ჩვენი პატარა სამინებელიც“.

ბერძნულიდან თარგმნა თათია მთვარელიძემ